

Kurs na Europę: polityka zagraniczna RP po wygranej Koalicji 15 października

Uwarunkowania

Polityka zagraniczna Polski w 2024 r. była realizowana przez koalicyjny rząd premiera Donalda Tuska, składający się z Koalicji Obywatelskiej, Polski 2050, Polskiego Stronnictwa Ludowego i Nowej Lewicy. Minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski, przedstawiając informację o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2024 r., wskazał kluczowe obszary działań. Wśród nich znalazły się: zapewnienie bezpieczeństwa Polski, budowanie silnej pozycji państwa w Europie, aktywne i odpowiedzialne zaangażowanie na arenie międzynarodowej oraz odbudowa profesjonalnej i apolitycznej służby zagranicznej¹. Scharakteryzował także sytuację zastaną po ośmiu latach władzy koalicyjnego rządu Zjednoczonej Prawicy z dominującą pozycją Prawa i Sprawiedliwości, który popadł w konflikt z instytucjami europejskimi i złe relacje z głównymi państwami UE.

Najważniejszym uwarunkowaniem międzynarodowym już trzeci rok z rządu pozostawała rosyjska agresja na Ukrainę, a także liczne przejawy wrogich działań wymierzonych w infrastrukturę państw zachodnich, taką jak kable podmorskie, fabryki czy systemy informatyczne. Problemem było zmniejszające się zainteresowanie państw zachodnich wojną w Ukrainie i trudności z mobilizacją do udzielania jej pomocy. Wątpliwości zasiewała także kampania wyborcza w Stanach Zjednoczonych i niepewność priorytetów polityki amerykańskiej po wyborach prezydenckich, których zwycięzcą okazał się Donald Trump. Tempo adaptacji Sojuszu Północnoatlantyckiego do pojawiających się zagrożeń na Wschodzie uległo spowolnieniu, podczas gdy pozbawiona silnego przywództwa Unia Europejska zmagala się z pogłębiającą się utratą konkurencyjności², obciążona m.in. wyzwaniami wynikającymi z niekontrolowanej

¹ Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2024 roku, 25 kwietnia 2024 r.

² Zob. raport Maria Draghiego nt. konkurencyjności Europy z września 2024 r., https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059 (dostęp: 5.02.2025).

migracji, rosnącej popularności radykalnych partii prawicowych oraz kontrowersji wokół wdrażania Zielonego Ładu.

Rozwijała się współpraca w ramach grupy BRICS, formułującej m.in. konkurencyjne wobec Zachodu postulaty. Do Brazylii, Chin, Indii, Rosji i Republiki Południowej Afryki dołączyły Egipt, Etiopia, Iran oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie, a kolejne otrzymały status państw partnerskich³. W związku z charakterem toczących się konfliktów (zwłaszcza w Ukrainie i na Bliskim Wschodzie) pogłębiał się kryzys porządku prawnego i organizacji międzynarodowych, szczególnie dysfunkcja Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawach pokoju i bezpieczeństwa. Chiny i Rosja tradycyjnie dążyły do realizacji własnych interesów z pozycji siły lub poprzez wywieranie presji oraz budowanie stref wpływów. Ekspansywny styl prowadzenia polityki zapowiadał także prezydent Donald Trump już od pierwszych dni swojego urzędowania.

Pomimo tak poważnych wyzwań rząd RP wkroczył w drugi rok pracy bez przyjętej strategii polityki zagranicznej i strategii bezpieczeństwa państwa. Nie zdecydowano się na podjęcie poważniejszych reform instytucjonalnych. Sprawy Unii Europejskiej i promocja gospodarcza pozostały zasadniczo poza kompetencją Ministerstwa Spraw Zagranicznych zgodnie z reformami rządu Zjednoczonej Prawicy⁴. Nowością był Departament Komunikacji Strategicznej i Przeciwdziałania Dezinformacji Międzynarodowej powołany w odpowiedzi na problem dezinformacji i obce wpływy informacyjne. Władze nie przywróciły zmienionej przez poprzedni rząd ustawy o służbie cywilnej. Powiodła się jedynie poprawka do ustawy o służbie dyplomatycznej, która m.in. określiła możliwe ścieżki kariery w służbie zagranicznej oraz uregulowała kryteria awansu na kolejne stopnie dyplomatyczne⁵. Był to element szerszego procesu zmian w służbie zagranicznej, za którego początek można uznać decyzję o rozpoczęciu procedury weryfikacji i odwołaniu około 50 ambasadorów⁶.

Nie udało się wypracować dobrej współpracy między ośrodkami rządowymi a prezydentem. Prezydent Andrzej Duda blokował licznych kandydatów na ambasadorów RP, w związku z czym wiele istotnych placówek zagranicznych nie było odpowiednio reprezentowanych. Zdarzały się także niezgodnione

³ Status państw partnerskich otrzymały m.in. Algieria, Białoruś, Boliwia, Kuba, Indonezja, Kazachstan, Malezja, Nigeria, Tajlandia, Turcja, Uganda, Uzbekistan i Wietnam.

⁴ Por. E. Smolar, „Zadania polskiej dyplomacji... na wczoraj. W co najpierw ręce włożyć”, *Analiza CSM*, 10 lipca 2024 r.

⁵ Informacja w sprawie ustawy z dnia 8 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o służbie zagranicznej oraz ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, <https://www.prezydent.pl/prawo/ustawy-podpisane/ustawy-podpisane-w-grudniu-2024-r%2C95325> (dostęp: 13.02.2025).

⁶ „Radosław Sikorski: w korpusie szefów polskich placówek powinny dominować apartyjni urzędnicy”, *rp.pl* (online), 15 listopada 2024 r.

z rządem deklaracje prezydenta, dotyczące np. tak poważnych kwestii jak przystąpienie Polski do programu *nuclear sharing*⁷. Do nielicznych pozytywnych przykładów należała wspólna wizyta prezydenta Andrzeja Dudy i premiera Donalda Tuska w Waszyngtonie z okazji 25. rocznicy obecności Polski w NATO w marcu 2024 r., na zaproszenie prezydenta Joego Bidena.

Ku większej roli w Unii Europejskiej

Utworzenie rządu przez premiera Donalda Tuska wzbudziło w Europie nadzieję na bardziej konstruktywną i proeuropejską politykę Polski. Wybory do Parlamentu Europejskiego z czerwca 2024 r., które nieznacznie wygrała w Polsce Koalicja Obywatelska, umacniały te oczekiwania. Doszło do zmian na najważniejszych stanowiskach UE. Komisarzem z ramienia Polski ds. budżetu, zwalczania nadużyć finansowych oraz administracji publicznej został Piotr Serafin. Poza tym przedstawiciele Polski nie objęli żadnych kluczowych stanowisk w UE pomimo proeuropejskiego nastawienia nowych władz. Najbardziej doświadczeni premier Donald Tusk i minister Radosław Sikorski skoncentrowani byli na sytuacji wewnętrznej, a dodatkowo minister Sikorski angażował się jako jeden z kandydatów KO w prawyборы na urząd prezydenta RP.

Jednym z priorytetów rządu było odblokowanie dla Polski środków z Krajowego Planu Odbudowy i polityki spójności, niedostępnych ze względu na problemy z przestrzeganiem zasad praworządności⁸. Władze podjęły rozmowy z instytucjami europejskimi i przedstawiły plan wdrożenia reform wymaganych przez Komisję Europejską⁹. W rezultacie odblokowano fundusze z KPO i funduszy unijnych (blisko 600 mld zł)¹⁰, co miało znaczenie z punktu widzenia realizacji prorozwojowych projektów w kraju, ale także wzmocniło pozycję Polski w UE¹¹.

Problemem pozostawała niekontrolowana migracja. Choć współzrządzające partie krytycznie odnosiły się do działań podejmowanych przez poprzedni rząd, kontynuowały, a nawet zaostrzały politykę skierowaną wobec migrantów. Powoływały się przy tym na interes bezpieczeństwa narodowego

⁷ A. Bodalska, „Kohabitacja. Polityka zagraniczna nowym polem konfliktu?”, Euractiv.pl, 14 maja 2024 r.

⁸ „Od odblokowania KPO po wsparcie dla obszarów przygranicznych – podsumowanie roku w MFIPR”, *Aktualności Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej*, 13 grudnia 2024 r.

⁹ „Wysiłki Polski na rzecz przywrócenia praworządności otwierają drogę do uzyskania nawet 137 mld euro z funduszy UE”, *Komunikat prasowy*, Komisja Europejska, 29 lutego 2024 r.

¹⁰ „Od odblokowania KPO po wsparcie dla obszarów przygranicznych...”, op. cit.

¹¹ W 2024 r. Polska awansowała w rankingu Rule of Law Index World Justice Project, zajmując 33. miejsce, wykazała bowiem poprawę w odniesieniu do sześciu z ośmiu mierzonych czynników: „Polska awansowała w rankingu praworządności pierwszy raz od 8 lat”, *Aktualności Ministerstwa Sprawiedliwości*, 23 października 2024 r.

i wykorzystywanie migrantów przez reżimy Rosji i Białorusi jako narzędzia destabilizacji. W UE rząd również opowiadał się za zaostrzeniem polityki w tej sferze. Postulował silniejszą ochronę zewnętrznych granic UE, w tym wspólne finansowanie ich umocnień, natomiast krytycznie odnosił się do zjawiska przywracania kontroli granic wewnątrz wspólnoty¹². Polska była jednym z trzech państw, które zagłosowały przeciwko przyjęciu unijnego paktu o migracji i azylu w kwietniu 2024 r., uznając, że nie uwzględnia on w dostatecznym stopniu sytuacji państw graniczących z Rosją i Białorusią¹³. W październiku ogłosiła plan zawieszenia prawa do azylu, co spotkało się z niejednoznaczną reakcją instytucji UE. Z jednej strony przypomniano o konieczności przestrzegania międzynarodowych zobowiązań, a z drugiej wyrażano zrozumienie dla nadzwyczajnych okoliczności na granicy polsko-białoruskiej. Przewodnicząca Komisji Europejskiej wystosowała 14 października do przywódców państw UE list, w którym przyznała, że Rosja i Białoruś wykorzystują migrantów „jako broń przeciwko UE”¹⁴.

Tradycyjnie Polska angażowała się w przyjmowanie kolejnych pakietów sankcji przeciwko Rosji i Białorusi. Wspólnie z Czechami, Litwą, Łotwą i Estonią aktywnie działała na rzecz wprowadzenia ograniczeń w imporcie produktów rolnych i spożywczych z tych państw, przyczyniając się do decyzji o podwyższeniu cel na import od 1 lipca 2024 r. Ponadto dążyła do większej synchronizacji sankcji przeciwko Rosji i Białorusi, tak aby przeciwdziałać ich obchodzeniu. Wspierała także udzielanie pomocy finansowej dla Ukrainy, w tym udział w odbudowie infrastruktury energetycznej.

W 2024 r. Polska przygotowywała się do objęcia prezydencji w Radzie UE od 1 stycznia 2025 r., koncentrując swoje postulaty wokół kwestii bezpieczeństwa, co odpowiadało aktualnym wyzwaniom i odzwierciedlało główny czynnik kształtujący politykę zagraniczną państwa. Zapowiadano wspieranie działań wzmacniających bezpieczeństwo Europy w wymiarach zewnętrznym, wewnętrznym, informacyjnym, ekonomicznym, energetycznym, żywnościowym i zdrowotnym, a do filarów bezpieczeństwa zaliczono: zdolność do obrony, ochronę ludzi i granic, odporność na obcą ingerencję i dezinformację, zapewnienie bezpieczeństwa i swobody działalności gospodarczej, transformację energetyczną, konkurencyjne i odporne rolnictwo oraz bezpieczeństwo zdrowotne¹⁵. Przedstawiając priorytety prezydencji w Parlamencie Europejskim

¹² Decyzję o tymczasowym przywróceniu kontroli podjęły we wrześniu 2024 r. m.in. Niemcy.

¹³ J. Szymańska „Unijny pakt o migracji i azylu – wzmocnienie kontroli na granicach i obowiązująca solidarność”, *Biuletyn PISM* 2024, nr 47 (2857).

¹⁴ Treść listu Ursuli von der Leyen na portalu Politico: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2024/10/15/October-2024-EUCO-Migration-letter.pdf?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 5.02.2025).

¹⁵ „Program polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej”, <https://polish-presidency.consilium.europa.eu/pl/program/program-prezydencji/> (dostęp: 5.02.2025).

21 stycznia 2025 r., premier Donald Tusk wzywał do pozytywnej odpowiedzi państw europejskich na słowa Donalda Trumpa o konieczności wzięcia odpowiedzialności przez Europę za własne bezpieczeństwo oraz budowania silnej i wielkiej Europy¹⁶. Oczekiwania wobec Polski były wysokie, zwłaszcza że polska prezydencja przypadła po półroczu częściowo bojkotowanej prezydencji sprawowanej przez Węgry, prezentujące co najmniej sceptyczną postawę wobec UE i wyrażające zrozumienie dla polityki Federacji Rosyjskiej. Ciężar możliwej konieczności przejęcia przez Europę odpowiedzialności w sprawie wspierania Ukrainy, związany z niepewnością przyszłej polityki administracji Donalda Trumpa, powodował, że Polska włączała do dyskusji nie tylko państwa UE, w tym Francję, Niemcy, Hiszpanię i Włochy, ale także pozostającą poza UE Wielką Brytanię. W spotkaniu 4 lutego, podczas którego Polska przedstawiła najważniejsze postulaty w dyskusji nad unijną obronnością: obrona powietrzna, wzmocnienie wschodniej granicy, ochrona wód terytorialnych i zwiększenie bezpieczeństwa cybernetycznego, uczestniczył także premier Zjednoczonego Królestwa Keir Starmer.

Dwustronne stosunki Polski z państwami UE rozwijały się w większości konstruktywnie, aczkolwiek bez przełomowych osiągnięć, a w niektórych przypadkach przynosiły pewne rozczarowania. Istotny z punktu widzenia Polski był rozwój współpracy z państwami regionu, które podobnie postrzegały wyzwania w zakresie bezpieczeństwa. Premier Donald Tusk w exposé z grudnia 2023 r. zapowiedział zamiar wzmocnienia współpracy z państwami bałtyckimi i nordyckimi¹⁷, a następnie intensywnie ją realizował. Podobne podejście dotyczyło Czech i Rumunii.

Zbliżeniu uległy stosunki Polski z Francją, na co wpływ miała zmiana rządu w Polsce i podobna percepcja zagrożeń, które stwarzała Rosja i jej ewentualna wygrana w toczącej się wojnie. Polska pozytywnie oceniała politykę Francji wobec Ukrainy, m.in. przekazanie pocisków manewrujących dalekiego zasięgu i zezwolenie na ich użycie do atakowania celów na terenie Rosji. Francja angażowała się nadto w szkolenia ukraińskich żołnierzy, m.in. na terenie Polski w ramach misji EUMAM. Pozytywnie rozwijały się także stosunki gospodarcze. Francja należała do największych partnerów handlowych Polski i do największych inwestorów zagranicznych w Polsce¹⁸.

¹⁶ „»Europa była, jest i będzie wielka« – Premier przedstawił priorytety polskiej prezydencji w Radzie UE”, *Aktualności Kancelarii Prezesa Rady Ministrów*, 22 stycznia 2025 r.

¹⁷ „Stenogram exposé premiera Donalda Tuska”, *Aktualności Kancelarii Prezesa Rady Ministrów*, 13 grudnia 2023 r.

¹⁸ T. Smura, A. Olech, „Nowy silnik bezpieczeństwa europejskiego? Potencjał współpracy polsko-francuskiej w dziedzinie bezpieczeństwa”, *Komentarz*, Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego, 11 grudnia 2023 r. Wsparcie dla Ukrainy oraz polska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej to główne tematy rozmów prezydentów Polski i Francji: Andrzeja Dudy i Emmanuela Macrona. Przywódcy spotkali się 12 grudnia 2024 r. w Pałacu Prezydenckim w Warszawie.

W lipcu 2024 r. po sześcioletniej przerwie odbyły się w Warszawie XVI polsko-niemieckie konsultacje międzyrządowe, podczas których przyjęto wspólny plan działania¹⁹. Dokument ten zakładał pogłębienie współpracy w takich dziedzinach jak bezpieczeństwo, gospodarka, energetyka, transformacja ekologiczna i cyfrowa²⁰. Obydwa państwa należały do wspierających Ukrainę i prowadziły politykę sprzyjającą jej integracji z UE. Głosiły podobne cele, jeśli chodzi o rozwój polityki bezpieczeństwa i obrony UE, i współpracowały ze sobą, np. angażując się w rozwój sił szybkiego reagowania UE oraz aktywniejąc koalicję zdolności opancerzonych dla Ukrainy²¹. Niemcy włączyły się także w obronę flanki wschodniej NATO, wysyłając brygadę na Litwę. Niemniej jednak kanclerz Olaf Scholz prezentował okresowo otwartą postawę wobec Rosji, wykazując gotowość do rozmów z Władimirem Putinem, nie wykluczał także ponownego uruchomienia gazociągu Nord Stream w przypadku zakończenia wojny. Niemcy czasowo ograniczały pomoc dla Ukrainy, co częściowo było związane z kondycją budżetu państwa, a częściowo z trwającą w Niemczech kampanią przedwyborczą. Nie były zadowolone z niepodjęcia przez Polskę współpracy w sprawie uszkodzenia Nord Stream 1²². Negatywnie zareagowały na apel premiera Donalda Tuska, aby UE sfinansowała wzmocnienie europejskich granic w ramach programu „Tarcza Wschód”. Nie doszło także do przełomu w sprawach historycznych dotyczących odszkodowań czy też budowy w Berlinie pomnika poświęconego ofiarom II wojny światowej²³.

Polska, Niemcy i Francja trzykrotnie spotykały się także w ramach Trójkąta Weimarskiego na szczęblu ministerialnym, a w marcu 2024 r. odbył się szczyt z udziałem premiera Donalda Tuska, kanclerza Olafa Scholza i prezydenta Emmanuela Macrona. Rozmowy dotyczyły wsparcia Ukrainy oraz zwiększenia potencjału obronnego całej Europy. Zadeklarowano determinację w dążeniu do ożywienia tej formuły współpracy oraz przyjęto „Agendę na rzecz silnej i geopolitycznej Unii Europejskiej”, która miała wytyczać kierunki współpracy w celu zwiększania roli UE²⁴. Deklaracja znalazła pewne

¹⁹ Ł. Jasiński, „Polsko-niemieckie konsultacje międzyrządowe”, *Biuletyn PISM* 2024, nr 101 (2911).

²⁰ „Nowe otwarcie w relacjach polsko-niemieckich”, *Aktualności Kancelarii Prezesa Rady Ministrów*, 2 lipca 2024 r. „Polsko-Niemiecki Plan Działania” dostępny jest na stronie: https://www.gov.pl/web/premier/nowe-otwarcie-w-relacjach-polsko-niemieckich?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 5.02.2025).

²¹ J. Borowski, „Polska i Niemcy pokierują koalicją zdolności opancerzonych”, *Defence24.pl*, 18 marca 2024 r.

²² Między innymi według doniesień pisma *Der Spiegel* i stacji ZDF Polska zezwoliła na opuszczenie kraju przez obywatela Ukrainy, podejrzanego o uszkodzenie Nord Streamu.

²³ P. Buras, „Stosunki polsko-niemieckie. Czy to już kryzys?”, *Gazeta Wyborcza*, 30 września 2024 r.

²⁴ „Spotkanie Ministrów Spraw Zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego”, *Aktualności, Ministerstwo Spraw Zagranicznych*, 22 maja 2024 r.

odzwierciedlenie w programie strategicznym UE na lata 2024–2029 przyje-
tym w czerwcu 2024 r. Pracę Trójkąta Weimarskiego komplikowały jednak
napięcia francusko-niemieckie związane z kwestiami polityki energetycznej.

Kryzysu doświadczały stosunki Polski z Węgrami i ze Słowacją, co było
wynikiem prorosyjskiej polityki tych państw. Węgry blokowały wypłatę
refundacji dla Polski w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju
(EPF) za dostarczanie broni Ukrainie. Ponadto udzieliły schronienia byłe-
mu wiceministrowi sprawiedliwości Marcinowi Romanowskiemu ściganemu
Europejskim Nakazem Aresztowania, co zostało uznane przez ministra
Radosława Sikorskiego za „akt nieprzyjazny wobec Rzeczypospolitej Polskiej
i zasad Unii Europejskiej”²⁵. Nie funkcjonowała także Grupa Wyszehradzka.
Jedyne spotkanie, które odbyło się po odsuwanej w czasie ratyfikacji przez
Węgry członkostwa Szwecji w NATO 27 lutego 2024 r., zakończyło się bez
istotnych rezultatów. Polska, która objęła przewodnictwo w Grupie V4 1 lipca,
nie wykazywała inicjatywy na rzecz rozwoju współpracy, dając wyraz nie-
zadowoleniu z polityki Węgier i Słowacji²⁶. 16 grudnia odbyło się ponadto
kurtuazyjne spotkanie w Wiśle na szczuble prezydentów.

Polityka bezpieczeństwa

**Wojna w Ukrainie i jej konsekwencje, a także akty sabotażu na terenie
całej Europy, w tym ataki w cyberprzestrzeni oraz niepokojąca sytuacja na
granicy polsko-białoruskiej, wymagały od Polski kontynuowania rozwoju
własnych zasobów obronnych i współpracy z państwami sojuszniczymi na
rzecz zdolności do odstraszenia agresji.**

W 2024 r. Polska przeznaczyła na obronność około 153 mld zł i zaplanowała
wzrost wydatków do poziomu około 186,6 mld zł w 2025 r., co ma stanowić
około 4,7% PKB²⁷. Wojsko Polskie osiągnęło liczbę 208 tys. żołnierzy w służbie,
zajmując trzecie miejsce w NATO pod względem liczebności. W odpowiedzi
na sytuację na wschodzie uruchomiono Narodowy Program Odstraszania
i Obrony „Tarcza Wschód”²⁸ oraz operację „Bezpieczne Podlasie”, w której
brało udział około 17 tys. żołnierzy, mającą na celu m.in. wspieranie Straży
Granicznej.

Podjęto m.in. decyzje o rozwoju wojsk bezzałogowych i medycznych, pod-
pisano kontrakty na rozbudowę systemu obrony powietrznej w ramach

²⁵ Komentarz ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego na platformie X z 16 grud-
nia 2024 r.

²⁶ Zob. także: T. Żornaczuk, V. Jóźwiak (red.), „Współpraca regionalna w Europie Środkowej
po agresji Rosji na Ukrainę – zmiany i perspektywy”, *Raport*, PISM, Warszawa, kwiecień 2024.

²⁷ *Sprawozdanie Ministerstwa Obrony Narodowej 2024*, MON, Warszawa 2024, s. 7–8.

²⁸ Program „Tarcza Wschód” objął odcinek granicy liczący około 700 km, w większości dotyczy
rozwaju różnego typu infrastruktury fortyfikacyjnej.

programów Wisła, Narew i Pilica²⁹, o 40% podniesiono aktywność szkoleniową sił zbrojnych. Nowe umowy dotyczyły ponadto zakupu m.in. amerykańskich śmigłowców uderzeniowych AH 64 Apache, samolotów bojowych FA-50, okrętów Kormoran i Miecznik, wyrzutni raketowych programu Homar, kołowych transporterów opancerzonych Rosomak i statków bezzałogowych MQ-9B Sky Guardian. Rząd zapowiedział przeznaczenie 3 mld zł na produkcję amunicji w Polsce, w tym istotnej amunicji artyleryjskiej 155 mm³⁰. Trwał także przegląd kontraktów zawieranych w latach 2022–2024, zwłaszcza z Koreą Południową, i dalsze negocjacje dotyczące warunków ich realizacji. Wątpliwości dotyczyły braków w zakresie zaplecza przemysłowego i wojskowej oraz cywilnej logistyki pozwalającej na rozwój przemysłu i prawidłowe użytkowanie zakupionych nowoczesnych systemów uzbrojenia.

Najważniejszym kierunkiem polskich wysiłków był Sojusz Północnoatlantycki, w którego ramach Polska konsekwentnie zabiegała o wzmocnienie flanki wschodniej, w tym podnosiła problem zdolności do szybkiego przetrzutu wojsk, ochrony infrastruktury krytycznej oraz rozbudowy systemu paliwowego w państwach Sojuszu na wschód od Odry. Polska wyrażała zainteresowanie promowanymi w ramach NATO i UE koncepcjami wspólnego pozyskiwania sprzętu, m.in. podpisała list intencyjny w sprawie *Multinational Procurement Initiative* (MPI) NATO, zakładającej powołanie dwóch oddzielnych inicjatyw w zakresie wspólnego pozyskania rakiet, systemów raketowych oraz amunicji³¹.

Zagrożenia dla bezpieczeństwa w rejonie Morza Bałtyckiego mobilizowały Polskę do angażowania się w format Grupy Północnej, czemu sprzyjało rozszerzenie NATO o Szwecję i Finlandię. W ramach NATO ustanowiono dowództwo nad Bałtykiem, które Polska ma naprzemiennie sprawować z Niemcami i Szwecją. Korzystne były także działania NATO w ramach programu *Navy Policing* na Bałtyku na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa i stabilności regionu. Praktycznym wyrazem zaangażowania NATO były także największe od czasu zakończenia zimnej wojny ćwiczenia pod kryptonimem „Steadfast Defender-24” (STDE-24), w których udział wzięło około 90 tys. żołnierzy ze wszystkich państw NATO i kandydującej wówczas do NATO Szwecji. Dla Polski kluczowym elementem były ćwiczenia „Dragon-24” (DR-24), w których odgrywała ona rolę jednego z państw-gospodarzy,

²⁹ Umowa ze Stanami Zjednoczonymi na pozyskanie zintegrowanego systemu dowodzenia obroną przeciwlotniczą i przeciwrakietową IBCS dla II fazy programu Wisła oraz programu Narew opiewała na kwotę ok. 2,53 mld USD netto. Umowa ma zostać zrealizowana do 2031 r. Zob. „Wojsko Polskie otrzyma najnowocześniejszy system dowodzenia obroną przeciwlotniczą i przeciwrakietową”, *Aktualności*, Ministerstwo Obrony Narodowej, 29 lutego 2024 r.

³⁰ *Sprawozdanie Ministerstwa Obrony Narodowej...*, op. cit., s. 8.

³¹ R. Kuźniar, *Polityka zagraniczna RP 1989–2024*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2024, s. 524.

przyjmując na swoim terytorium znaczną liczbę żołnierzy i sprzętu sojuszników³². Doraźne wzmocnienie flanki wschodniej NATO stanowił przeciwlotniczy system raketowy SKY SABR³³, który do końca 2024 r. stacjonował w Polsce na mocy porozumienia z Wielką Brytanią.

NATO było też ważnym forum organizacji wsparcia dla Ukrainy. W Bydgoszcy ustanowiono Centrum Analiz, Szkolenia i Edukacji NATO-Ukraina, mające na celu wymianę doświadczeń między ukraińskimi siłami zbrojnymi a armiami państw NATO oraz wsparcie sił zbrojnych Ukrainy w dążeniu do interoperacyjności z wojskami Sojuszu. Polska należała do inicjatorów koalicji zdolności opancerzonych dla Ukrainy, której celem było organizowanie czołgów i pojazdów opancerzonych. Przystąpiła także do tzw. koalicji dronowej na rzecz Ukrainy.

Polskie władze utrzymywały przekonanie, że w interesie Polski i Europy leży, aby Ukraina wygrała wojnę, a rosyjskie wojska przebywały jak najdalej od wschodniej granicy państwa³⁴. Dalsze udzielanie pomocy Ukrainie było jednak coraz trudniejsze ze względu na zmniejszające się zasoby. W 2024 r. wartość pomocy Polski dla Ukrainy od rozpoczęcia wojny osiągnęła w sumie 4,5 mld euro, z czego 3,3 mld stanowiły wydatki na sprzęt wojskowy. Na terenie Polski, m.in. w ramach misji Unii Europejskiej EUMAM, przeszkolono 26 tys. ukraińskich żołnierzy³⁵.

Na stosunkach ze Stanami Zjednoczonymi ciążyła amerykańska kampania wyborcza i niepewność co do kierunku polityki przyszłego prezydenta. Kandydat Donald Trump, który ostatecznie wygrał wybory, zapowiadał podjęcie rozmów z prezydentem Władimirem Putinem i szybkie zakończenie wojny w Ukrainie. Przypominał o konieczności wzięcia odpowiedzialności za bezpieczeństwo przez państwa europejskie. W istocie w 2024 r. NATO przejęło od Stanów Zjednoczonych kilka kluczowych obowiązków, mających na celu wzmocnienie europejskiego bezpieczeństwa oraz zapewnienie ciągłości wsparcia dla Ukrainy. 13 listopada 2024 r. amerykańska instalacja przeciwraketowa Aegis Ashore w Redzikowie została oficjalnie przekazana pod dowództwo NATO. W grudniu 2024 r. NATO przejęło od USA rolę koordynatora zachodniej pomocy wojskowej dla Ukrainy. Utworzono w tym celu misję NATO Security Assistance and Training for Ukraine (NSATU) z siedzibą w Clay Barracks w niemieckim Wiesbaden. Wreszcie w styczniu 2025 r. USA przekazały NATO dowództwo i kontrolę nad obroną przeciwlotniczą

³² „DRAGON-24 – najważniejszy sprawdzian taktyczny”, Aktualności, Ministerstwo Obrony Narodowej, 27 lutego 2024 r.

³³ Jest on podstawowym elementem polskiego programu obrony przeciwlotniczej i przeciw-raketowej Narew.

³⁴ *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych...* op. cit.

³⁵ *Sprawozdanie Ministerstwa Obrony Narodowej...*, op. cit., s. 16.

w Polsce. Celem tego działania było zabezpieczenie węzłów logistycznych niezbędnych do kontynuacji dostarczania pomocy dla Ukrainy. Baterie Patriot dostarczyły Niemcy, a Norwegia zdecydowała się wysłać wyrzutnie NASAMS do ochrony lotniska w Rzeszowie. Te działania stanowiły element szerszej strategii przenoszenia ciężaru pomocy udzielanej Ukrainie z USA na europejskie państwa NATO.

Polska z ostrożnym, lecz wyraźnym zaangażowaniem podchodziła do inicjatyw wzmacniania polityki bezpieczeństwa i obrony UE. Minister Radosław Sikorski preferował strategiczną harmonię między NATO a UE zamiast koncepcji autonomicznej strategii UE³⁶. Władze podjęły inicjatywę Europejskich Sił Szybkiego Reagowania UE oraz wyrażały gotowość do udziału w *European Sky Shield Initiative*. Popierały także działania Komisji Europejskiej na rzecz wzmocnienia europejskiej bazy technologiczno-przemysłowej sektora obronnego oraz zwiększenia zdolności produkcyjnych w ramach Europejskiego Programu Przemysłu Obronnego. Mimo deklaracji współpracy pojawiały się obawy dotyczące możliwości pełnego wykorzystania potencjału tego programu, którego wdrożenie planowane jest na 2025 r. Polski przemysł zbrojeniowy nie jest obecnie oceniany jako konkurencyjny w porównaniu z największymi gospodarkami europejskimi, co rodzi pytania o jego zdolność do skutecznego udziału w projektach i korzyściach płynących z nowych inicjatyw w zakresie wspólnych zamówień i produkcji zbrojeniowej na poziomie krajowym, ale i unijnym. Problemem jest też różnica stanowisk państw w sprawie pozyskiwania i wydatkowania pieniędzy w ramach ewentualnych wspólnych zamówień³⁷.

Stosunki z Ukrainą

Do Kijowa swoją pierwszą zagraniczną wizytę odbył minister Radosław Sikorski 22 grudnia 2023 r., natomiast 22 stycznia 2024 r. wizytę w Ukrainie złożył premier Donald Tusk. Obie wizyty potwierdziły zdecydowaną chęć zaangażowania nowego rządu na rzecz wsparcia sąsiada. Minister Sikorski podkreślał, że zwycięstwo Ukrainy w wojnie stanowi polską rację stanu, a bez suwerennej Ukrainy nie może być mowy o bezpiecznej Europie³⁸.

Polska kontynuowała w miarę własnych możliwości wszechstronne wsparcie dla Ukrainy, promując na szczeblu międzynarodowym udzielanie jej jak

³⁶ Wykład ministra Radosława Sikorskiego na Uniwersytecie Warszawskim, 8 marca 2024 r.

³⁷ Szerzej: A. Bieńczyk-Missala, „If not now, then never. Poland towards the european defense development”, w: *EU Common Security and Defense Policy. Quo Vadis? How European Capitals Understand CSDP, Cuaderno de Estrategia*, nr 228, Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional (CESEDEN), Madryt 2024, s. 157–185; R. Kuźniar, op. cit., s. 515–518.

³⁸ „Minister Sikorski na Uniwersytecie Warszawskim o przyszłości europejskiej obronności”, *Aktualności*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 8 marca 2024 r.

najszerzej pomocy. Do listopada 2024 roku przekazała Ukrainie 44 pakiety pomocy wojskowej o łącznej wartości około 15 mld zł³⁹. Wobec odbywających się nieformalnych konsultacji dotyczących ewentualnego zakończenia wojny zwracała uwagę, że rozmowy w sprawie pokoju nie mogą się odbywać bez udziału samej Ukrainy. Mocno natomiast dystansowała się od zapytań o udział polskich wojsk w ewentualnych siłach pokojowych w Ukrainie po osiągnięciu rozejmu. Po rozmowach na ten temat z prezydentem Emmanuelem Macronem premier Donald Tusk stwierdził, że Polska nie planuje obecności wojsk w Ukrainie⁴⁰.

Inwazja Rosji sprzyjała gospodarczemu zbliżeniu państw. Znacząco wzrósł zwłaszcza polski eksport do Ukrainy, która stała się dla Polski siódmym rynkiem zbytu, a z kolei dla Ukrainy Polska stała się drugim po Chinach dostawcą towarów i najważniejszym rynkiem zbytu. Według Polskiego Instytutu Ekonomicznego wzrost polskiego eksportu w latach 2021–2023 wyniósł ponad 80%, a tendencja wzrostowa utrzymywała się także w 2024 r. Za znaczną część eksportu odpowiadały dostawy towarów związanych z wojną, w tym paliw mineralnych i produktów ropopochodnych, pojazdów i ich części, broni i amunicji, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz sprzętu elektrycznego⁴¹.

Potwierdzeniem konstruktywnych działań było niezwykle szerokie porozumienie o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa zawarte 8 lipca 2024 r. w Warszawie z udziałem premiera Donalda Tuska i prezydenta Wołodymyra Zełenskiego⁴². Przewidywało ono m.in. wspieranie Ukrainy w obronie przed Rosją, współpracę w odbudowie Ukrainy oraz poparcie na rzecz procesu jej integracji ze strukturami euroatlantyckimi i europejskimi. Jednym z zadań miała być pomoc w powrotach Ukraińców w celu podjęcia służby w ukraińskiej armii, a także dalsze szkolenia ukraińskich żołnierzy. Przewidziano też kooperację przemysłu obronnego i stałe konsultacje oraz dzielenie się przez Ukrainę z Polską dobrymi praktykami.

³⁹ B. Wypartowicz, „Potężna polska pomoc dla Ukrainy. Znamy szczegóły”, *Defense24*, 25 lipca 2024 r., zob. także: „Polska pomoc dla Ukrainy”, *Aktualności*, Kancelaria Prezydenta RP, 11 listopada 2024 r., <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/polska-pomoc-dla-ukrainy-plen,93620> (dostęp: 10.02.2025).

⁴⁰ „Sprawiedliwy pokój dla Ukrainy – to wspólny cel Polski i Francji”, *Aktualności*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 12 grudnia 2024 r.

⁴¹ „Polski eksport do Ukrainy jest ponad dwukrotnie większy niż w 2021 r.”, *Komunikat Prasowy*, Polski Instytut Ekonomiczny, 23 stycznia 2025 r.

⁴² Porozumienie było wynikiem Wspólnej Deklaracji G7 w sprawie wsparcia Ukrainy, przyjętej 12 lipca 2023 r. w Wilnie. Podobne dwustronne porozumienia z Ukrainą podpisały wcześniej m.in. Niemcy, Francja, Dania, Włochy i Kanada. Treść Porozumienia o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą: https://www.gov.pl/web/premier/polsko-ukrainskie-porozumienie-w-dziedzinie-bezpieczenstwa?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 10.02.2025).

Kontekstem pragmatycznej współpracy między państwami była przede wszystkim rosyjska agresja zbrojna na Ukrainę, która zmusiła oba kraje do zacieśnienia relacji. Pomimo wspólnych interesów jednak nie były one wolne od napięć i sporów. Ukraińscy politycy formułowali wobec Polski zarzuty dotyczące niewystarczającego wsparcia wojskowego. Wśród postulatów pojawiały się między innymi żądania dostarczenia dodatkowych samolotów MiG-29 oraz zestrzeliwania rosyjskich rakiet przelatujących nad terytorium Ukrainy. Kwestie te stawały się przyczyną napięć, gdyż Polska, choć aktywnie wspierała Ukrainę, musiała uwzględniać własne ograniczenia wojskowe i dyplomatyczne. Nie brakowało także bezpośrednich konfrontacji między politykami, np. podczas konferencji „Yalta European Strategy” w Kijowie we wrześniu 2024 r., gdy prezydent Wołodymyr Zełenski nie po raz pierwszy w obecności ministra Radosława Sikorskiego zaatakował Polskę i sojuszników, przedstawiając listę żądań i doprowadzając do napiętej atmosfery⁴³.

Przeszkodą w dwustronnych relacjach pozostawała ponadto nieuregulowana kwestia ekshumacji i pochówków ofiar zbrodni wołyńskiej. Utrzymywanie od 2017 r. blokady na prowadzenie przez polskie zespoły badań wzmagало krytyczne podejście Polaków do Ukrainy, a słowa ministra spraw zagranicznych Dmytra Kuleby podczas forum „Campus Polska Przyszłości” porównujące zbrodnię wołyńską do przesiedleńczej akcji „Wisła” zorganizowanej przez komunistyczne władze wywołały oburzenie wśród polskich polityków⁴⁴. Wicepremier Władysław Kosiniak-Kamysz zagroził nawet, że nie ma mowy o wstąpieniu Ukrainy do Unii Europejskiej bez ekshumacji i upamiętnienia polskich ofiar na Wołyniu⁴⁵, co w Ukrainie odebrano jako ewentualną możliwość blokowania przez Polskę ukraińskiej akcesji. Do zapowiedzi zmiany stanowiska doszło w listopadzie 2024 r., kiedy podczas wspólnej konferencji prasowej ministrów spraw zagranicznych Polski i Ukrainy, Radosława Sikorskiego i Andrija Sybii, ogłoszono zniesienie obowiązującego moratorium na poszukiwania i ekshumacje szczątków polskich ofiar na terytorium Ukrainy.

Problemem pozostawała także kwestia ukraińskiego zboża. Wciąż bowiem obowiązywało embargo na wybrane produkty wprowadzone przez Polskę w związku z drastycznym wzrostem importu od 2022 r. (np. pszenicy o 17 000% i kukurydzy o 30 000%)⁴⁶. Z kolei Ukraina nie wycofała skargi

⁴³ O kulisach spotkania pisał m.in. Witold Jurasz na portalu Onet.pl dn. 16 września 2024 r. i Jacek Pawlicki na portalu Newsweek.pl dn. 21 września 2024 r.

⁴⁴ Ponadto Dmytro Kuleba stwierdził, że podczas akcji „Wisła” Ukraińcy byli wysiedlani „z terenów ukraińskich”.

⁴⁵ P. Celej, „Kosiniak-Kamysz: Ukraina w Unii Europejskiej dopiero po rozwiązaniu kwestii Wołynia”, *Gazeta Prawna* (online), 24 lipca 2024 r.

⁴⁶ „Import oraz obrót zbożem i rzepakiem z Ukrainy”, *Kontrola i audyt*, Najwyższa Izba Kontroli, nr 2, marzec-kwiecień 2024.

złożonej na Polskę do Światowej Organizacji Handlu. Pomimo deklaracji nie doszło do znalezienia rozwiązania satysfakcjonującego obydwie strony.

Nieprzyjazne stosunki z Rosją i Białorusią

Imperialna polityka Rosji wspierana przez zależną od niej Białoruś uniemożliwiała utrzymywanie choćby poprawnych relacji. Władze obydwu państw dopuszczały się wobec Polski nie tylko wrogich deklaracji, akcji dezinformacyjnych, lecz także cyberataków, prowokacji i aktów sabotażu. W polskiej narracji często była mowa o „wojnie hybrydowej”, a w rosyjskiej o „wojnie z kolektywnym Zachodem”. Obydwa reżimy „przestrzegały” przed możliwym atakiem Polski na Białoruś czy też planami aneksji zachodniej części Ukrainy. Białoruskie władze, które udzieliły azylu podejrzanemu o szpiegostwo sędziemu Tomaszowi Szmydtowi, wykorzystały tę sytuację jako pretekst do przedstawiania Polski jako państwa prześladującego obywateli za ich przekonania polityczne.

W odpowiedzi Polska wdrażała wspomniane plany umacniania wschodniej granicy oraz wpływała na rozszerzanie sankcji przeciwko sąsiadom. Polskie służby dokonywały zatrzymań osób oskarżonych o planowanie podpałów m.in. we Wrocławiu i w Warszawie. Nie doszło jednak do zerwania stosunków dyplomatycznych. Odzwierciedleniem ich stanu było zamknięcie przez Polskę konsulatu Federacji Rosyjskiej w Poznaniu, na co Rosja odpowiedziała zamknięciem polskiego konsulatu w Sankt Petersburgu. Polska ograniczyła także możliwość poruszania się rosyjskich dyplomatów, w tym pracowników ambasady rosyjskiej w Warszawie (wyłącznie) do województwa mazowieckiego.

Minister Sikorski, informując o kierunkach polityki zagranicznej w Sejmie RP, zapowiedział, że Polska „jest gotowa współpracować z Rosją nieimperialną, szanującą prawa innych narodów do samostanowienia, uznającą, że jej sąsiedzi też mają interesy bezpieczeństwa”. Nawiązał przy tym do śmierci w rosyjskim łagrze Aleksieja Nawalnego i innych więźniów sumienia. Do uwolnienia niektórych z nich (m.in. Ilji Jaszyna, Władimira Kara-Murzy, Olega Orłowa) przyczyniła się Polska, przekazując w ramach wymiany między państwami Zachodu a Rosją zatrzymanego w Polsce w 2022 r. agenta GRU Pawła Rubcowa⁴⁷.

Polskie władze nie doprowadziły jednak do uwolnienia przebywającego w białoruskim więzieniu polskiego dziennikarza Andrzeja Poczobuta. Utrzymywały, że dopóki Poczobut przebywa w więzieniu, dopóty nieczynne

⁴⁷ M. Domańska, P. Żochowski, W. Rodkiewicz, „Grupowa wymiana więźniów między Wschodem i Zachodem”, *Analizy OSW*, 2 sierpnia 2024 r.

pozostaną wybrane przejścia drogowe na granicy z Białorusią⁴⁸. Polska tradycyjnie sprzyjała białoruskiej opozycji przebywającej poza granicami swojego państwa, ale miała ograniczone możliwości oddziaływania na opinię publiczną zarówno w Białorusi, jak i Rosji. Telewizja Bielsat, która publikowała treści m.in. w językach białoruskim i rosyjskim, została w 2024 r. uznana przez prokuraturę Rosji za „organizację niepożądaną”, a w Białorusi za „formację ekstremistyczną” jeszcze w 2021 r. Rząd Polski ograniczył zresztą finansowanie stacji; częściowo jej rolę miała przejąć TVP World.

Ogromnym wyzwaniem pozostawała sytuacja na granicy polsko-białoruskiej, która pomimo wdrożonych zabezpieczeń utrzymała się jako etap jednego ze szlaków nielegalnej migracji do Europy Zachodniej. W 2024 r. doszło do wzrostu liczby prób nielegalnego przekroczenia granicy z około 26 tys. w 2023 r. do 30 tys.⁴⁹ Polskie władze uznawały je za element „wojny hybrydowej” prowadzonej przez reżim białoruski i przykład instrumentalizacji migracji. Nie brakowało tragicznych incydentów. W czerwcu 2024 r. zmarł jeden z polskich żołnierzy zaatakowany nożem przez osobę próbującą przedostać się na terytorium Polski. Białoruś nie podjęła z Polską współpracy w celu ustalenia sprawy.

Polskie władze nie wzięły też pełnej odpowiedzialności za sytuację humanitarną w obszarze przygranicznym, choć w Straży Granicznej powołano zespoły interwencyjne, których zadaniem miały być działania o charakterze poszukiwawczo-ratowniczym. Częścią przyjętej przez Polskę strategii polityki migracyjnej było zawieszenie prawa do azylu, co stało w sprzeczności z jej konstytucją i międzynarodowymi zobowiązaniami, aczkolwiek odzwierciedlało zmieniające się nastawienie części państw do kwestii przyznawania ochrony międzynarodowej i zasady *non-refulment*⁵⁰. Zdaniem organizacji takich jak Lekarze bez Granic polskie władze manipulowały narracją wojny hybrydowej, która miała usprawiedliwiać łamanie podstawowych praw człowieka⁵¹.

Nowością były białorusko-chińskie manewry wojskowe na Białorusi w pobliżu granicy z Polską w lipcu 2024 r. Ćwiczenia pod kryptonimem „Atak sokoła”, odbywające się m.in. na poligonie w Brześciu, obejmowały desanty nocne, pokonywanie przeszkód wodnych oraz działania antyterrorystyczne

⁴⁸ Polska zawiesiła ruch graniczny w miejscowościach: Kuźnica, Bobrowniki, Połowce, Sławatyczne.

⁴⁹ *Aktualności Straży Granicznej* z 8 stycznia 2024 r. i 21 stycznia 2025 r.

⁵⁰ Zob. wywiad na temat rządowej strategii migracyjnej z wiceministrem spraw wewnętrznych Maciejem Duszczkiem: „Wiceszef MSWiA: przyznawanie prawa wjazdu do Polski bez jakiegokolwiek kontroli prowadziłoby do chaosu”, Polska Agencja Prasowa, 19 grudnia 2024 r., https://www.pap.pl/aktualnosci/wiceszef-mswia-przyznawanie-prawa-wjazdu-do-polski-bez-jakiegokolwiek-kontroli?utm_source=chatgpt.com (dostęp: 10.02.2025).

⁵¹ J. Rankin, „‘They are people’: Asylum seekers caught up in ‘hybrid war’ at Poland-Belarus border”, *The Guardian*, 4 lutego 2025 r.

na terenach zurbanizowanych. Obecność chińskich sił zbrojnych tak blisko polskiej granicy była pewną demonstracją siły i dowodem na poparcie Chin dla polityki Rosji i Białorusi⁵². Polska i Białoruś ograniczyły nadto wymianę informacji w sprawie sił zbrojnych w związku z zawieszeniem przez obydwa państwa Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie. Polska dokonała tego aktu w marcu 2024 r. zgodnie z oświadczeniem państw Sojuszu Północnoatlantyckiego z 7 listopada 2023 r. Powołano się w nim na niewykonywanie przez Rosję od 2007 r. zobowiązań wynikających z traktatu oraz wojnę agresywną przeciwko Ukrainie, co zasadniczo zmieniło sytuację w regionie⁵³.

Polityka pozaeuropejska

Polska skoncentrowana na konsekwencjach rosyjskiej agresji na Ukrainę prowadziła ograniczoną politykę wobec państw pozaeuropejskich. Prezentowała wyważone stanowisko wobec konfliktu na Bliskim Wschodzie, uznając prawo Izraela do samoobrony i z potępieniem odnosząc się do zamachu Hamasu z 7 października 2023 r. Jednocześnie minister Radosław Sikorski przypominał, że Polska uznaje państwo palestyńskie, a Izrael powinien szanować prawo międzynarodowe, prowadząc działania zbrojne w reakcji na zamach. Tym bardziej niezrozumiała była uchwała rządu z 9 stycznia 2025 r., wydana w odpowiedzi na list prezydenta Andrzeja Dudy w sprawie gwarancji bezpieczeństwa dla premiera Benjamina Netanjahu, ściganego nakazem aresztowania przez Międzynarodowy Trybunał Karny, gdyby wziął udział w uroczystościach 80. rocznicy wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau 27 stycznia 2025 r. Zapisano w niej, że Polska zapewni wolny i bezpieczny dostęp i udział w tych obchodach najwyższym przedstawicielom Państwa Izrael⁵⁴. Jak się okazało, premier Netanjahu nie planował przewodniczyć delegacji izraelskiej, a uchwała rządu mogła świadczyć o gotowości do podważenia współpracy z MTK.

Problemy bezpieczeństwa, w tym zacieśniające się relacje Rosji z Chinami i pogłębiająca się rywalizacja amerykańsko-chińska, musiały wpłynąć na stosunki Polski z Chinami. Co prawda prezydent Andrzej Duda w dniach 22–26 czerwca 2024 r. złożył w tym kraju wizytę, która zakończyła się przyjęciem „Planu działania na rzecz wzmocnienia wszechstronnego partnerstwa strategicznego między Rzeczpospolitą Polską a Chińską Republiką Ludową (2024–2027)”, jednak nie nastąpiło zbliżenie stanowisk w sprawie wojny

⁵² K. Fedorowicz, „Białorusko-chińskie manewry wojskowe przy granicy z Polską”, *Komentarze BRIEF*, Instytut Europy Środkowej, 1165(140/2024).

⁵³ „Oświadczenie ws. zawieszenia Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie”, *Aktualności*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 7 listopada 2023 r.

⁵⁴ „Uchwała w sprawie planowanych uroczystości 80. rocznicy wyzwolenia Byłego Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Koncentracyjnego i Zagłady Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu”, Uchwała nr 3 Rady Ministrów, 9 stycznia 2025 r.

w Ukrainie. Plan zawierał ogólne postulaty dotyczące współpracy w takich obszarach jak gospodarka, handel, inwestycje, nauka, technologia, zielony rozwój oraz wymiana międzyludzka⁵⁵.

W sierpniu 2024 r. Polskę odwiedził premier Indii Narendra Modi; była to pierwsza wizyta indyjskiego szefa rządu w Polsce od 45 lat. W jej trakcie ogłoszono podniesienie rangi dwustronnych relacji do poziomu partnerstwa strategicznego, mającego na celu zacieśnienie współpracy w kluczowych obszarach, takich jak handel, inwestycje, obronność, nauka i technologia. Przyjęty przy okazji „Plan działania” określił priorytetowe dla partnerstwa dziedziny, w tym dialog polityczny, bezpieczeństwo, gospodarkę, energię, kulturę oraz wymianę młodzieży. Założył także regularne konsultacje na wysokim szczeblu⁵⁶. Wizyta może świadczyć o ambicjach Indii i dostrzeżeniu roli Polski w regionie, jednak w świetle historycznych doświadczeń w stosunkach polsko-indyjskich intensyfikacja współpracy nie jest pewna⁵⁷.

Promocja polskiego biznesu oraz omówienie kwestii politycznych i bezpieczeństwa przyświecały podróży prezydenta Andrzeja Dudy do Kenii, Rwandy i Tanzanii od 4 do 10 lutego 2024 r. Przy okazji podpisane zostały umowy dwustronne, a w Rwandzie zorganizowano obrady Polsko-Rwandyjskiego Okrągłego Stołu Gospodarczego. Możliwości zacieśnienia współpracy w dziedzinie gospodarki i bezpieczeństwa poszukiwał także minister Radosław Sikorski, w dniach 2–3 września 2024 r. składając wizytę w trzech krajach Azji Południowo-Wschodniej: Singapurze, w Malezji i na Filipinach. Obydwie wizyty były ważną okazją do prezentacji stanowiska Polski i Zachodu wobec wojny w Ukrainie.

* * *

W 2024 r. minęło 25 lat członkostwa Polski w NATO i 20 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Nic tak bardzo jak agresja Rosji przeciwko Ukrainie nie potwierdziło słuszności strategicznego wyboru prozachodniego kierunku w polityce zagranicznej po 1989 r. W przeciwieństwie do realiów lat 90., kiedy Zachód był zasadniczo zjednoczony wokół wartości demokratycznych oraz wspólnych interesów gospodarczych i bezpieczeństwa pod solidnym przywództwem Stanów Zjednoczonych, nie jest dziś pewne, w jakim kształcie

⁵⁵ „Plan działania na rzecz wzmocnienia wszechstronnego partnerstwa strategicznego między Rzeczpospolitą Polską a Chińską Republiką Ludową (2024–2027)”, 25 czerwca 2024 r., <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/plan-dzialania-na-rzecz-wzmocnienia-partnerstwa-strategicznego-miedzy-polska-a-chinami,88077> (dostęp: 10.02.2025).

⁵⁶ „Plan działania (2024–2028) na rzecz realizacji Partnerstwa Strategicznego pomiędzy Polską i Indiami”, <https://www.gov.pl/web/premier/historyczna-wizyta-premiera-indii-w-polsce> (dostęp: 10.02.2025).

⁵⁷ P. Kugiel, „Możliwości zacieśnienia relacji polsko-indyjskich”, *Biuletyn PISM* 2024, nr 3 (137).

sojusze i instytucje zachodnie przetrwają w obliczu aktualnych wewnętrznych i zewnętrznych wyzwań. Należą do nich m.in. kryzys tożsamości i nie-demokratyczne tendencje, nierównomierny rozwój gospodarczy i spadek konkurencyjności państw UE, wzrost populizmu, kryzys migracyjny, a także agresywna polityka Rosji, napięcia geopolityczne i terroryzm. Destabilizujące oddziaływanie może mieć także sposób formułowania i realizacji polityki zagranicznej przez administrację prezydenta Donalda Trumpa.

W 2024 r. nie było alternatywnej, lepszej koncepcji dla polityki zagranicznej RP od próby aktywnego współkształtowania Unii Europejskiej i NATO tak, aby odpowiadały interesom Polski i były pomocne w rozwiązywaniu problemów bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego. Rząd Donalda Tuska w tym duchu podejmował działania na arenie międzynarodowej, starając się zabiegać o umacnianie tych kluczowych dla Polski instytucji, co potwierdzały m.in. założenia polskiej prezydencji w UE. Jednocześnie poszukiwał w Europie i NATO partnerów, którzy w podobny sposób postrzegają problemy bezpieczeństwa i są chętni do relatywnie większego zaangażowania na rzecz powstrzymywania imperialnej polityki Rosji i zacieśnienia współpracy.

Full steam ahead towards Europe: The Republic of Poland's foreign policy after the electoral victory of the democratic coalition

In 2024, Poland's foreign policy was conducted by the new coalition government of Prime Minister Donald Tusk. Presenting the foreign policy agenda in the Polish Parliament, Foreign Minister Radosław Sikorski outlined key areas of focus, including ensuring Poland's security in response to Russia's aggression against Ukraine and restoring the country's strong position in Europe. Poland prioritized cooperation in the field of defence, particularly strengthening the EU's eastern border. It actively supported the adoption of additional sanctions packages against Russia and Belarus. Security remained the official priority of Poland's Presidency in the Council of the European Union.

The cooperation inside the Weimar Triangle also intensified, with Polish-French relations becoming notably closer due to a shared perception of Russian policies. In July 2024, following a six-year hiatus, the 16th Polish-German intergovernmental consultations were held in Warsaw, resulting in the adoption of a joint action plan. Meanwhile, Poland's relations with Russia, Belarus, and Hungary were riddled with significant tensions. The relations with the United States were influenced by the ongoing US presidential campaign and uncertainty regarding the future administration's foreign policy direction. Donald Trump, who ultimately won the election, signalled his intent to engage in negotiations with President Vladimir Putin and to seek a swift resolution to the war in Ukraine.

Poland continued its defence investments, allocating approximately PLN 153 billion to military spending in 2024 and planning an increase to around PLN 186.6 billion in 2025, amounting to approximately 4.7% of GDP. The Polish Armed Forces reached

a personnel strength of 208,000 soldiers, making it the third-largest military force within NATO. In response to the security situation in the East, Poland launched the National Deterrence and Defence Programme “East Shield”. Additionally, Poland sought to strengthen security cooperation with interested partners, particularly the Baltic and Nordic states.

Keywords: Poland’s foreign policy, Poland’s security policy

Słowa kluczowe: polityka zagraniczna Polski, polityka bezpieczeństwa Polski